

Jaarverslag 2006

Amersfoort, 22 februari 2007

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Voorwoord	3
1. Een nieuwe fase in de ontwikkeling van de partij.....	4
2. StrategieNota	4
3. Doelen en resultaten 2006	4
3.1 Ledenontwikkeling, verbreding van de achterban	4
3.2 Raadsverkiezingen	5
3.3 Bezoeken van verenigingen.....	5
4. Vitale geledingen.....	6
4.1 Bestuur	6
4.2 Bestuurdersvereniging.....	7
4.3 Campagnes.....	7
4.4 Service & Ontwikkeling.....	8
4.5 Stuurgroep Inclusief, Partners in Politiek.....	8
4.6 Wetenschappelijk Instituut.....	9
4.7 Internationale samenwerking	9
5. Verkiezingsprogramma 2007 – 2011.....	10
5.1 Selectiecommissie voor de Kamerverkiezingen van 2007.....	11
5.2 Commissie burger en politiek.....	11
6. Vooruitblik 2007: “Investeren”	12
6.1 Boodschap	12
6.2 Leden.....	12
6.3 Onze volksvertegenwoordigers en bestuurders	13
6.4 Netwerken	13
Financieel verslag 2006.....	14

Woord vooraf

In het afgelopen jaar 2006 maakte de ChristenUnie een enorme ontwikkeling door. Bij de gemeenteraadsverkiezingen werd de verwachte groei zichtbaar in veel extra raadsleden en wethouders, er kwamen 2500 leden bij en als klap op de vuurpijl resulteerde de verkiezing van de nieuwe Tweede Kamer in een winst van 100%. Inmiddels weten we dat die groei tot gevolg had dat we konden deelnemen aan het nieuwe kabinet.

We waren blij: op sommige momenten was de stemming in de partij bijna uitgelaten. Maar we waren ook dankbaar, dankbaar dat God deze zegen heeft gegeven op het werk van velen in de partij. En we beseffen dat het aankomt op trouw: je viert een succes maar de volgende dag gaat het werk door en zijn er nieuwe opgaven.

De ChristenUnie heeft een periode van opbouw achter de rug. We kunnen gelukkig zeggen dat de partij organisatie nu goed op orde is. Vooral de medewerkers van het partijbureau hebben daar een belangrijke bijdrage aan geleverd. Het bestuur wil daar zijn waardering voor uitspreken. Maar het werk is nooit af. Ook in 2007 is er veel te doen, met name door de nieuwe situatie waarin de partij is terecht gekomen door de deelname aan het kabinet. In die situatie komt het erop aan dat de ChristenUnie blijft wat ze wil zijn: een partij die God probeert te dienen in de politiek.

Peter Blokhuis
voorzitter Landelijk Bestuur ChristenUnie

1. Een nieuwe fase in de ontwikkeling van de partij

De tijd van fusie en opbouw is duidelijk achter de rug. Vooral de ontwikkelingen in het jaar 2006, beschreven in dit verslag, hebben hieraan bijgedragen. De ChristenUnie is in een nieuwe positie beland, maar niemand kan helemaal overzien waartoe deze nieuwe positie zal leiden. Duidelijk is wel dat netwerken en goede communicatie binnen de partij steeds belangrijker worden.

En in het licht van de nieuw ontstane situatie moeten we ook gaan kijken naar de partij- en bestuursorganisatie. Is die nog geschikt om de nieuwe dynamiek en de bijbehorende hectiek aan te kunnen? En de reglementen? Passen die nog bij de voor deze tijd noodzakelijke besluitvormingsprocessen?

Dat zijn uitdagende vragen voor het komende jaar. Met behoud van identiteit moet de partij zich optimaal toerusten om nieuwe verantwoordelijkheden aan te gaan.

2. Strategienota

Eind 2005 is het bestuur begonnen de Strategienota zoals vastgesteld in het voorjaar van 2003, te herijken. Het bestuur trekt de conclusie dat de ChristenUnie goed op weg is om de gestelde doelen te bereiken.

De herijkte strategienota bevat de bestuurlijke prioriteiten voor de komende periode. De komende vijf jaar zal de ChristenUnie zich nog meer inzetten om een zo breed mogelijke doelgroep aan te spreken met de boodschap over bijbels gefundeerde politiek. Daarbij is het onder meer belangrijk dat we

- beschikken over een goede corporate communicatiestrategie. Daarbij wordt gebruik gemaakt van marktonderzoeken om doelgroepen gericht te kunnen benaderen;
- blijven investeren in een groeiend aantal leden. De inzet van ledenpolls en vernieuwing en vergroting van de internetmogelijkheden dragen hieraan bij;
- zoveel mogelijk gebruik maken van kennisuitwisseling en informatie via internet. Afgelopen jaar ging een afgeschermd ledenforum van start op de website;
- werken aan een verdere ontwikkeling van de cursus 'Iedereen van de Partij' binnen het raamwerk van de Kaderschool;
- actief op bezoek gaan bij slecht functionerende kiesverenigingen en dat we ledenwerving op landelijk en lokaal niveau meer gecoördineerd laten plaatsvinden;
- werken aan verbetering van scouting, opleiding, vorming en training, zodat meer enthousiaste leden gekwalificeerd zijn om als volksvertegenwoordiger of bestuurder op te treden;
- streven naar een uitbreiding van het netwerk met relevante maatschappelijke organisaties. Een verdere ontwikkeling van de Permanente Campagne is hiervoor een goed instrument dat zorgt voor politieke actie en zichtbaarheid. Ook betrekken we meer maatschappelijke partners bij partijcongressen. Internationale netwerken worden niet vergeten, mede met het oog op christelijke fractievorming in Europa;
- blijven werken aan een structuur en cultuur die de realisatie van de doelen maximaal ondersteunt. Omdat de ChristenUnie integriteit hoog in het vaandel heeft staan, is er inmiddels een gedragscode ontwikkeld. Vertegenwoordigers van de ChristenUnie worden hiermee aanspreekbaar op hun gedrag. .

3. Doelen en resultaten 2006

Het jaar 2006 was een spannend jaar waarin veel is gebeurd. In deze paragraaf een kort overzicht van een aantal doelen die we onszelf hadden gesteld en welke resultaten uiteindelijk werden geboekt, zowel in activiteiten als in aantallen.

3.1 Ledenontwikkeling, verbreding van de achterban

Voor de ledengroei was 2006 een mooi jaar. Tot tweemaal toe passeerden we een symbolische grens. In juni werd het 25.000^e lid verwelkomd en op het Uniecongres van september het 26.000^e lid. Even leek het er op dat ook het 27.000 lid nog kon worden binnengehaald.

In 2006 zijn in totaal 3599 nieuwe leden ingeschreven. Na aftrek van de opzeggingen, 1082 in totaal, is het ledenaantal met 2517 gegroeid. Een groei van ruim 10%. Met de ruim 2500 nieuwe leden hebben we onze ambitie van netto 1500 nieuwe leden ruimschoots gehaald. Per 1 januari 2007 is de ledenstand 26.673.

Hoewel er geen exacte gegevens beschikbaar zijn, is wel duidelijk dat de ledengroei vooral uit de nieuwe doelgroepen komt. Deze forse groei is met name te danken aan een doelgerichte ledenwerfactie onder lezers van het blad *Uitdaging*; een groep die nauwe banden heeft met de evangelische beweging. Blijkbaar is bij deze mensen de politieke oriëntatie en de belangstelling voor de ChristenUnie gegroeid.

Daarnaast is het opmerkelijk, dat met name de provincies Limburg (+ 124%), Noord-Brabant (+ 20%) en Noord-Holland (+26%) aan een opmars begonnen zijn. Ook Flevoland (+13%), Friesland (+12%), Zuid-Holland (+ 12%), Gelderland (+12%) en Utrecht (+12%) doen het bovengemiddeld goed. Drenthe (+7%) en Zeeland (+4%) zijn terug op het niveau van 2004. Groningen (+3%) en Overijssel (+3%) groeien wel, maar hebben het ledenverlies van de afgelopen jaren nog niet goed gemaakt. Samenvattend: De ChristenUnie groeit over de hele breedte maar het sterkst in die gebieden waar onze traditionele achterban niet sterk vertegenwoordigd is. De achterban is aan het verbreden.

Kijken we naar de verkiezingsuitslag van de Tweede Kamerverkiezingen dan zien we eenzelfde beeld. Met ongeveer 400.000 stemmen en bijna 27.000 leden is er voor de ChristenUnie genoeg potentie om verder te groeien. De inzet voor 2007 is om deze opwaartse lijn vast te houden en door te groeien in de richting van 30.000 leden.

3.2 Raadsverkiezingen

De ChristenUnie deed in 2006 in 194 van de in totaal 458 Nederlandse gemeenten mee aan de raadsverkiezingen. In 153 gevallen zelfstandig en op 41 plaatsen via een gemeenschappelijke lijst met de SGP. In Amstelveen, Bussum, Nijefurd, Schiedam en Vlissingen is voor het eerst meegedaan met de gemeenteraadsverkiezingen. In de gemeente Rotterdam deden we in de centrale en vier deelgemeenten mee samen met de SGP. In gemeente Amsterdam deden we in de hoofdstad en in Amsterdam-Zuid zelfstandig mee. Van de ingediende kandidatenlijsten is 18,68% van de kandidaten vrouw. In totaal hebben 24 kiesverenigingen gekozen voor een vrouwelijke lijsttrekker. De jongste kandidaat op een lijst is trouwens ook een vrouw, de 15-jarige Elisha Sonnemans uit Eindhoven.

Winst was er in vrijwel elke gemeente waar de ChristenUnie meedeed met de verkiezingen. Sinds 7 maart 2006 zijn er ongeveer 200 gemeenten (inclusief deelgemeenten in Rotterdam en Amsterdam) met een ChristenUnie- of ChristenUnie-SGP-fractie.

In veel gemeenten komt de ChristenUnie opnieuw of voor het eerst in het college.

We mogen nu in 87 gemeentes deelnemen in de colleges. Vaker dan ooit mocht ook de ChristenUnie een wethouder leveren, in totaal 70. Evenals vier jaar geleden bleek dat andere partijen vertrouwen hadden in de kwaliteit en betrouwbaarheid van ons bestuur.

3.3 Bezoeken van verenigingen

Het afgelopen jaar hebben bestuurscontactpersonen samen met medewerkers van het partijbureau en de provinciale unies verenigingen bezocht die met problemen kampten of bedreigd werden in hun voortbestaan. Dit blijken constructieve activiteiten te zijn, maar de agendaplanning is een tijdrovend karwei. Vanwege de gemeenteraadsverkiezingen en de vervroegde Tweede-Kamerverkiezingen zijn minder verenigingen bezocht dan we ons aan het begin van het jaar hadden voorgenomen.

De Tweede-Kamerverkiezingen van 22 november lieten een relatief sterke groei zien voor de ChristenUnie buiten de zogenaamde 'bible-belt'. Op basis van deze uitkomst en de verkiezingsuitslag van de Provinciale Statenverkiezingen op 7 maart 2007 ontwikkelt het partijbureau een zogenaamd witte-vlekkenplan. Plaatsen waar grote kans is op een raadszetel in 2010, zullen de komende jaren prioriteit krijgen in het opbouwwerk.

4. Vitale geleidingen

De ChristenUnie maakte aan het einde van dit jaar nieuws. Voor het eerst zijn we rond de formatietafel beland, wat uiteindelijk resulteerde in kabinetsdeelname. Dat zorgde niet alleen in Den Haag voor veel beroering. Ook achter de schermen vroeg dit om (extra) inzet.

In dit hoofdstuk een overzicht van de activiteiten van en ontwikkelingen binnen de verschillende afdelingen.

4.1 Bestuur

De taak van het bestuur is om te zorgen voor goede verhoudingen binnen de partijorganisatie. Daarom onderhoudt het contacten met alle geleidingen waaronder kiesverenigingen en provinciale besturen. Met name de bestuurscontactpersonen voorzien in een behoefte onder deze afdelingen van de ChristenUnie.

Het actualiteiten- of driehoeksoverleg van partijvoorzitter, fractievoorzitter Tweede Kamer en de directeur van het partijbureau blijkt een uitstekend scharnierpunt te zijn. Het past bij het gekozen bestuursmodel van besturen-op-afstand. Ook is het een goede basis gebleken voor het campagne-team en het formatieteam.

Door het actualiteitenoverleg is de noodzaak voor afstemming binnen het bestuur door middel van vergaderingen afgenomen. Het vergaderen op afstand heeft meer vorm gekregen en het aantal vergaderingen is bijna gehalveerd. Het Dagelijks Bestuur vergaderde in 2006 vijf maal. En het Landelijk Bestuur kwam negen keer bijeen, inclusief de extra vergaderingen tijdens het zomerreces vanwege de vervroegde Kamerverkiezingen.

In toenemende mate is er sprake van professionalisering van het partijwerk en van het partijbureau in het bijzonder. Dit heeft ook consequenties voor de rol van het bestuur. Waar de functionaliteit van het Dagelijks Bestuur meer en meer is verschoven door het hiervoor genoemde actualiteitenoverleg, gaat het LB steeds meer besturen op afstand.

Het Landelijk Bestuur sprak het afgelopen jaar veel met de parlementariërs. En in het voorjaar vonden er verschillende individuele coachingsgesprekken plaats. Het bestuur heeft hiervoor een eigen 'Regeling voor gesprekken met kamerleden en europarlementariërs' vastgesteld. Zo vindt optimale afstemming plaats tussen bestuur en kamerleden.

Het bestuur beraadt zich over aanpassen van interne overleggen vanwege de nieuwe situatie waarin de partij in 2007 is beland als gevolg van regeringsdeelname.

Samenstelling bestuur

In het verslagjaar is afscheid genomen van de penningmeester, L.J. (Luuk) Tigelaar. Het Uniecongres voorzag in deze vacature, zodat het Landelijk Bestuur als volgt is samengesteld:

P. (Peter) Blokhuis (voorzitter)
L.C. (Bert) Groen (vice-voorzitter)
A. (Betty) Poutsma-Jansen (secretaris)
E. (Bert) Boerman (penningmeester)
J.D. (Joop) Alsema (politiek secretaris)
G.G. (Gerard) Geijtenbeek (internationaal secretaris)
G.J. (Jan) Harmsen
J.W. (Jacques) Christiaanse
A. (Arie) de Graaf
L.J. (Bert) Niehof
E. (Esmé) Wiegman-van Meppelen Scheppink.

De laatste vier zijn bestuurscontactpersonen voor communicatie met provinciale en lokale unies. Het Landelijk Bestuur vergaderde maandelijks met haar adviseurs: de voorzitters van de Tweede Kamer- en de Eerste Kamerfractie en de directeur van het partijbureau.

In de loop van het jaar heeft de internationaal secretaris om persoonlijke redenen zijn functie neergelegd. Hij heeft aangegeven ad interim te willen blijven functioneren en zijn opvolger te willen inwerken. Daarnaast heeft de vice-voorzitter een aantal taken op zich genomen.

De bestuursverkiezingen voor invulling van de vacature zijn in gang gezet.

Het bestuur heeft tevens besloten het aantal bestuursleden uit te breiden (max. statutair aantal is veertien) om te komen tot verjonging in het bestuur en om evt. volgende vacatures

op te kunnen vangen. In het voorjaarscongres van 2007 worden de bestuursverkiezingen gehouden.

4.2 Bestuurdersvereniging

Het jaar 2006 is voor de Bestuurdersvereniging (hierna: BV) van de ChristenUnie een bijzonder jaar geweest. Na de op zich al goede campagnes waren de resultaten van de gemeenteraadsverkiezingen in veel gemeenten boven verwachting positief. In de daarop volgende collegeonderhandelingen ging het ook zeer voortvarend. Een groei van ongeveer 12% in raadszetels en meer dan 20% in wethoudersposten stemde tot dankbaarheid, gaf nieuw elan, maar schiep ook nieuwe kansen én verplichtingen. ChristenUnie-bestuurders dragen in meer plaatsen meer verantwoordelijkheid voor meer mensen.

Onverwacht kwamen er ook vervroegde Tweede Kamerverkiezingen en voor maart 2007 staan Provinciale Statenverkiezingen op de agenda. Voor die laatste verkiezingen is in het voorjaar van 2006 een model provincieprogramma geschreven.

Door de groei van het aantal leden van de BV en de inzet van extra middelen van partij en BV kon per september 2006 een tweede medewerker voor de BV worden aangetrokken. Op het partijbureau werken nu zowel Erik van Dijk als Bernadette van den Berg aan de ondersteuning van de lokale en provinciale politici en bestuurders.

Belangrijke ontwikkelingen

Er waren nog zeker twee belangrijke ontwikkelingen in 2006: de komst van intranet en de start van de kaderschool. Afgelopen zomer kon eindelijk de afgeschermd website voor leden van de bestuurdersvereniging in gebruik worden genomen: <http://intranet.christenunie.nl>.

Het papieren Handboek Gemeente en Provincie is daarmee definitief passé. Alle inhoud daarvan staat geactualiseerd op het intranet. Daarnaast staan op deze bestuurders-website ook een discussieforum, veelgestelde vragen, nieuws en allerlei soorten documenten (moties, notities, rapporten e.d.).

Daarnaast werd in september een officiële start gemaakt met de kaderschool. De kaderschool is een stroomlijning en verdere uitbouw van het cursusaanbod van de ChristenUnie. Het aanbod van de kaderschool is gericht op het versterken en ondersteunen van de vertegenwoordigers en lokale besturen in het zichtbaar en relevant politiek bedrijven. Verderop in dit verslag gaan we hier nader inhoudelijk op in.

4.3 Campagnes

In 2006 heeft het voeren van een Permanente Campagne zijn waarde bewezen. Het profiel van de ChristenUnie is op christelijk-sociale thema's sinds de start van de campagne in 2003 verder verstevigd en aangescherpt. De inhoud, waar de partij voor staat, is via acties meer gevarieerd op de kaart gezet en bij de verkiezingscampagne voor de Tweede Kamer kon daarop voortgeborduurd worden.

Het Permanente Campagneteam is in 2006 twee keer bij elkaar gekomen om acties voor te bereiden. Eén van de acties, te weten een mediaconferentie, heeft flink de publiciteit gehaald maar een zichtbaar politiek vervolg is uitgebleven. In de tweede helft van 2006 stond de Permanente Campagne in het teken van de Tweede Kamerverkiezingen.

In 2007 gaat de Permanente Campagne gewoon door. De formule zal echter een vernieuwing, ondergaan zodat deze meer toegesneden is op de huidige situatie waarin de ChristenUnie meeregeert.

Gemeenteraad en Tweede Kamer

Elders in dit jaarverslag is al geschreven over de verkiezingen voor de gemeenteraad en de Tweede Kamer. In de campagnes voor deze verkiezingen heeft de partij vooruitgang geboekt op het punt van strategie en professionaliteit. Via gedegen kiezersonderzoek is het potentiële electoraat redelijk scherp in beeld gebracht. Vervolgens is op basis van programma, onderzoek en creativiteit een campagnestrategie ontwikkeld.

Daarin hebben we bewust gekozen voor een aantal nieuwe elementen. Zo is er via regio-avonden een centraal geregisseerde formule uitgerold, waarin ook beeld en muziek een prominente rol hadden. De partij heeft maximaal de publiciteit gezocht door via *free publicity* een deel van de campagne te voeren. Naast de kernwaarde identiteit hebben we voor het eerst expliciet ingezet op het zijn van een brede partij en de bereidheid regeringsverantwoordelijkheid te dragen. De laatste twee elementen blijken volgens

onderzoek van doorslaggevend betekenis te zijn geweest bij het behaalde resultaat in raden en de Kamer. In de loop van 2007 wil het partijbureau nog een uitgebreide analyse maken van de campagne en de uitslag.

Een opmerkelijk detail van de Kamercampagne is nog dat met de ongeveer € 450.000,- aan campagne-uitgaven de campagne van de ChristenUnie één van de goedkoopste campagnes is geweest. Lage kosten dus en 100% rendement!

4.4 Service & Ontwikkeling

Net als in 2005 is een deel van het programma dat bedoeld was voor maatwerk-training het afgelopen jaar omgebouwd en geschikt gemaakt voor een grotere groep. Met resultaat want in vijf verschillende sessies volgden ruim 140 mensen uit 44 lokale unies de training 'Resultaat in de Raad'.

Voor de maatwerktrainingen was in 2006 minder interesse dan beoogd. Slechts vijf verenigingen namen deel aan één van de maatwerktrainingen. Dat is te verklaren door de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen en de vervroegde Tweede-Kamerverkiezingen. We verwachten echter dat het aantal maatwerktrainingen in 2007 zal toenemen omdat dan ook het bezoeken van verenigingen weer intensiever zal plaatsvinden. Juist door het bezoekwerk neemt de vraag naar training toe.

Kaderschool van start

Met een college over christelijk-sociale politiek opende André Rouvoet in september officieel de kaderschool. De kaderschool biedt iedereen die binnen de ChristenUnie actief is of dat wil worden, de mogelijkheid om kennis op te doen en vaardigheden te ontwikkelen. Het aanbod van de kaderschool kent drie aandachtsgebieden: hoofd (kennis), hart (motivatie, bemoediging) en handen (vaardigheden).

In de tweede helft van 2006 is met onder andere de Bestuurdersvereniging nagedacht over profielen van (kader)functies. Welke competenties zijn nodig om goed te functioneren? Het resultaat hiervan vormt de basis voor het aanbod van de kaderschool.

Vanaf september 2007 is de kaderschool op volle sterkte. De verschillende trainingen en cursussen zijn dan beschikbaar en opgenomen in de jaarplanning zodat mensen een eigen leerroute kunnen plannen.

Een van de gedachten achter de kaderschool is dat de ene generatie de andere opleidt. Daarom zullen, nog meer dan voorheen, ervaren leden en (oud-)politici als trainer aan de kaderschool werkzaam zijn.

De kaderschool organiseerde in 2006 de volgende trainingen/cursussen:

- Overtuigend spreken (5x, in totaal 49 deelnemers)
- Gemeentefinanciën (2x, in totaal 26 deelnemers)
- Instapcursus lokale politiek (2x, in totaal 37 deelnemers)
- Introductiecursus (1x, 10 deelnemers)
- Invloedstijlen (1x, 23 deelnemers)

In de evaluatie gaven deelnemers aan dat ze met name het uitwisselen en delen van ervaringen zeer waardevol vonden. Een positieve ontwikkeling is dat naast beginnende politici ook steeds meer steunfractieleden zich aanmelden voor de verschillende trainingen.

De ChristenUnie kaderschool wil bijdragen aan herkenbare, relevante en effectieve politiek. Na een jaar waarin we 12% gegroeid zijn bij de gemeenteraadsverkiezingen, in twee keer zoveel gemeenten (87) deel uit maken van het College van B&W, verdubbeld zijn in de Tweede Kamer en nu zelfs voor het eerst in de geschiedenis ministers en een staatssecretaris leveren, is het een geweldige uitdaging al deze kansen goed te benutten. De kaderschool is de plek om kennis van bestuurders én leden te vergroten en politieke vaardigheden te ontwikkelen; om steeds opnieuw geïnspireerd te raken door de praktische betekenis van Gods woord voor de politiek en door de ontmoeting met elkaar. De kaderschool wil bekwaam maken voor dienend besturen.

4.5 Stuurgroep Inclusief, Partners in Politiek

Roel Kuiper en Marja Jager-Vreugdenhil deden in opdracht van Inclusief onderzoek naar de belemmeringen die vrouwen ondervinden bij het actief worden in de christelijke politiek.

Uit het rapport dat verscheen in februari, blijkt dat veel vrouwen lijken terug te deinzen voor een politieke positie, omdat zij denken dat ze niet beschikken over de juiste vaardigheden. Behalve dat hieraan tijdens het landelijke congres aandacht werd besteed, is de werkgroep Denktank in de loop van 2006 verder bezig geweest met het concreet maken van de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport. Doel: een handboek maken voor bestuurders waarin alle aspecten van vrouwen binnen de partij voorkomen.

Uit onderzoek blijkt overigens dat het aantal vrouwen dat actief is in de partij (lokaal, regionaal en landelijk) de afgelopen vier jaar met tientallen percentages is gestegen.

Om meer vrouwen te laten ontdekken of politiek bij hen past is de *Snuffelcursus* ontwikkeld. De cursus die een dag duurt, werd dit jaar voor het eerst gehouden in Amersfoort. Nog acht cursusdagen staan gepland voor maart en april 2007 in diverse plaatsen in het land. In het afgelopen jaar zijn twaalf vrouwen getraind die deze cursussen kunnen geven.

Het vrouwennetwerk timmerde ook in 2006 aan de weg: Op 16 september werd een landelijk congres gehouden met als thema 'Ambitie en Dienstbaarheid'. Het congres trok ongeveer 130 deelnemers. Verder zal in februari 2007 een database in gebruik worden genomen. Hierin staan gegevens van vrouwelijke leden zoals hun ambities, beschikbaarheid, opleiding, speciale vaardigheden of kennis.

Speciaal voor Inclusief is een logo ontwikkeld, dat gebruikt zal gaan worden in alle uitgaande communicatie. Het moet de herkenbaarheid van Inclusief vergroten. In februari verschijnt er bovendien een folder.

Stuurgroep

De stuurgroep is in 2006 ook gewijzigd: Simone Kennedy-Doornbos verliet de stuurgroep om lid te worden van de werkgroep Netwerken. Ze werd vervangen door Martha van Abbema-Wijtsma, raadslid in Den Ham. Ook Liesbeth Tennekes, lid van de werkgroep Netwerken, kwam de stuurgroep versterken.

In november 2005 en in november 2006 zijn strategiesessies gehouden, waarbij werd gekeken naar de gang van zaken binnen Inclusief. Er zijn concrete afspraken gemaakt die het werk gemakkelijker moeten maken en tot verbetering van de interne communicatie moeten leiden.

4.6 Wetenschappelijk Instituut

Aan het begin van 2006 traden twee nieuwe medewerkers in dienst bij het Wetenschappelijk Instituut: Geert Jan Spijker en Rob Nijhoff. Medio juni kwam Koos van der Kolk het team versterken als parttime communicatiemedewerker.

De medewerkers schreven diverse artikelen in tijdschriften en dagbladen. Daarnaast verschenen de volgende publicaties: Het tijdschrift *Denk Wijzer* (5x), een Kort Commentaar door Koos van der Kolk over nanotechnologieën, een Kort Commentaar door Cors Visser over de *civil society* en een gedrukte versie van de Groen van Prinstererlezing 'Tegen de utopie – het evangelie'. Deze lezing werd uitgesproken 30 mei door Dr. G.C. den Hertog.

4.7 Internationale samenwerking

De ChristenUnie timmert niet alleen aan de weg in eigen land. Ook internationaal maakt ze deel uit van netwerken en samenwerkingsverbanden die politieke initiatieven elders in de wereld willen bevorderen. In deze paragraaf een toelichting van de gebeurtenissen in 2006.

4.7.1 ECPM (European Christian Political Movement)

De ChristenUnie is in 2006 actief geweest in het ECPM-verband, mede dankzij de inzet van enthousiaste vrijwilligers. De ChristenUnie heeft ook in 2006 het secretariaat voor de ECPM verzorgd.

Hoogtepunt voor de ECPM was een uitgebreid meerdaags congres dat op uitnodiging van de Eurofractie in het Europees Parlement werd gehouden. Meer dan 100 deelnemers uit 30 verschillende landen namen hieraan deel. Dit was een groot succes want nog niet eerder waren zoveel christenpolitici in ECPM-verband bij elkaar. Op dit congres werd door de leden een uitgebreider basisprogramma met een expliciet christelijk-sociale inhoud vastgesteld.

Met de beweging C'Axent uit Vlaanderen is veel samengewerkt. C'Axent is inhoudelijk en financieel ondersteund in de voorbereiding naar federale verkiezingen in België in 2007. Ook met de Duitse zusterpartijen PBC en Zentrum zijn goede contacten geweest na het besluit van deze partijen om samen te gaan.

Nieuwe contacten zijn in 2006 gelegd met de Roemeense partij PNTCD en de Scandinavische christen-democratische partijen.

Ter ondersteuning van de internationale contacten is er een goede Engelstalige folder gemaakt en er zijn vertalingen in meerdere talen op de ChristenUnie website verschenen.

4.7.2 MATRA

In 2006 had de ChristenUnie een ruimer budget ter beschikking. Daarmee hebben we partijen en politieke initiatieven kunnen ondersteunen in voor ons nieuwe landen, zoals Moldavië, Servië, Oekraïne en Montenegro, het jongste land ter wereld.

In Moldavië en de Oekraïne hebben we aan *factfinding* gedaan. In Armenië woonden Eimert van Middelkoop en Klaas Quist de oprichting bij van de Christian People's Union of Armenië, een maatschappelijke organisatie die politiek bewustzijn bijbrengt onder Armeniërs.

In de Balkanlanden gingen de seminars vaak over het unieke van christelijke politiek. Centraal stond de boodschap om te streven naar invloed in plaats van politieke macht. Dit kan door het toepassen van bijbelse principes.

In Zuid-Oost Europa is de betrokkenheid van christenen in veel gevallen niet georganiseerd via politieke partijen. Christenen houden zich over het algemeen afzijdig van de politiek, omdat er vaak een geur van fraude en corruptie omheen hangt. Christenen die actief zijn in de politiek, zijn dit dan ook meestal via de seculiere politieke partijen.

Politieke partijen in Oost-Europa zijn vaak geconcentreerd rond een of meerdere leiders en missen een goede ideologische basis. Daarom hebben we de nadruk in de activiteiten gelegd op het ontwikkelen van visie voor christelijke politiek en christelijke waarden. Wat onderscheidt christelijke politiek van de liberale, sociaal-democratische?

Het grootste deel van het budget werd echter gebruikt om politici uit Oost-Europa te betrekken bij het netwerk van de ECPM. Ook de *summerschool*, die Perspectief samen met de Litouwse jongerenorganisatie organiseerde in Riga, is een voorbeeld van netwerkvorming.

4.7.3 IMD

Binnen het IMD heeft een belangrijke evaluatie van het hele programma plaatsgevonden. Een belangrijk verbeterpunt is de binding met de Nederlandse politieke partijen. In het eerste kwartaal van 2006 is hierover een besluit genomen door het IMD bestuur.

5. Verkiezingsprogramma 2007 – 2011

Het Landelijk Bestuur heeft voor het schrijven van het verkiezingsprogramma een commissie ingesteld. De kernredactie stond onder voorzitterschap van de politiek secretaris van het bestuur, Joop Alsema. Verder hadden daarin zitting: Paul Blokhuis (medewerker fractie Tweede Kamer), Frans Godschalk (voorlichter ministerie van SoZaWe), Joël Voordewind (clusterhoofd campagnes en communicatie van het partijbureau), Simone Kennedy (curatorium mr. Mr. G. Groen van Prinsterer Stichting) en Leon Meijer (eindredacteur). Na de gemeenteraadsverkiezingen is Paul Blokhuis wethouder geworden in Apeldoorn en moest hij zijn werkzaamheden bij de Tweede-Kamerfractie en ook ten behoeve van het verkiezingsprogramma neerleggen. Hij is opgevolgd door Pieter Grinwis van de Tweede-Kamerfractie.

De verkiezingsprogramma commissie (VPC) heeft in 2006 een manifest geschreven dat aansluit bij de resoluties van het Ledencongres van najaar 2005 en de kernpunten zoals die door de leden in een peiling zijn aangegeven. Dit manifest speelt vooral in op de belangrijkste zorgen van het potentiële electoraat van de ChristenUnie. Na de bespreking van het manifest op het voorjaarscongres in 2006 kon de programmacommissie hiermee verder.

De programmacommissie bestond uit de kernredactie die de aansturing verzorgde van subcommissies die het programma voor de diverse deelterreinen hebben onderbouwd. In de subcommissies zaten in totaal ongeveer 100 leden en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties.

Bij het schrijven van het programma is ernaar gestreefd praktische politieke voornemens te beschrijven. Behalve dat dit programma veel draagvlak had onder de leden, werd het ook in de rest van het land positief ontvangen. Het werd door tal van instellingen en organisaties als beste of als een van de beste uitgeroepen op punten als openbaar vervoer, alcoholpreventie, energiebeleid, drugsbeleid, zorg, vrijwilligers, recreatie, Nederlandse taal en Derde Wereld. Daarnaast zorgde het heldere profiel ervoor dat veel kiezers via verschillende kieswijzers bij de ChristenUnie uitkwamen.

Het Uniecongres stelde het nieuwe verkiezingsprogramma vast op 30 september. De doorrekening door het CBS leverde nauwelijks problemen op.

Het programma is na de vaststelling zo snel mogelijk gedrukt en verspreid. Ook werd het op tape en in braille voor blinden en slechtzienden uitgegeven en beknopt beschreven voor mensen met een verstandelijk beperking. Deze laatste versie bleek ook kinderen bijzonder aan te spreken en het programma moest honderden malen extra gekopieerd worden.

5.1 Selectiecommissie voor de Kamerverkiezingen van 2007

In november 2005 gaf het Landelijk Bestuur een selectiecommissie de opdracht om te komen tot een kandidatenlijst voor de Tweede Kamerverkiezingen van mei 2007. In deze commissie zaten achtereenvolgens:

Ad de Boer, voorzitter (directeur EO); Andries Heidema, vice-voorzitter (burgemeester); Jetty Boerma (voorzitter stuurgroep Inclusief); Marjan Haak (wethouder); Arnold van Heusden (directeur EA); Annemieke Schouten (secretaris Perspectief); Bert Brand (leidinggevende HBO); Evelin-Pierre Dumfries (interim-manager) en Henk van Rhee (directeur partijbureau). De commissie heeft de concept-kandidatenlijst in mei 2006 aan het bestuur aangeboden die het advies overnam en de lijst meteen kon presenteren. De ChristenUnie was daarmee een van de eersten die met een kandidatenlijst kwam, nog voordat bekend werd dat er vervroegde verkiezingen zouden komen.

De commissie heeft in de selectieprocedure rekening gehouden met de uitspraken van het Ledencongres (d.d. 13 november 2004), namelijk om te streven naar een evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen en tenminste 25% van de kandidaten en 30% van de top-3 vrouwelijke kandidaten te laten zijn, en om in de top-7 minimaal een migrant te plaatsen. De commissie heeft primair op kwaliteit geselecteerd maar het enorme aanbod aan kwaliteit zorgde ervoor dat genoemde uitspraken van het Ledencongres ook haalbaar waren. Het congres heeft de kandidatenlijst met 29 namen op 30 september ongewijzigd overgenomen.

De commissie en ook het Landelijk Bestuur waren onder de indruk van de hoeveelheid kandidaten die in ruime mate voldeden aan de profielschets en de daarin opgenomen criteria voor Kamerkandidaten. We mogen dankbaar zijn voor zoveel kandidaten die het geloof en de passie hebben om hun politieke overtuiging onder woorden brengen. Volgens de commissie zou de ChristenUnie zonder moeite een sterke tienmans/vrouw-fractie kunnen vormen. Wellicht dat dit, nu er sprake is van regeringsdeelname, in de toekomst ook een keer verwezenlijkt wordt.

5.2 Commissie burger en politiek

Als het gaat om het beter functioneren van ons democratisch bestel verwacht de ChristenUnie het niet primair van structuurveranderingen of inzet van andere technieken. Eerst zal het probleem achter de discussie over ons bestel, vaak aangeduid als 'kloof tussen burger en politiek', duidelijk moeten zijn. Het Landelijk Bestuur heeft daarvoor een studie- en adviescommissie ingesteld onder leiding van oud-Kamerlid Gert Schutte. De commissie is ook

gevraagd aanbevelingen te doen voor het nieuwe verkiezingsprogramma. Op 8 november 2005 is de commissie geïnstalleerd door partijvoorzitter Peter Blokhuis.

De commissie is ingesteld mede op verzoek van André Rouvoet. In de Haagse politieke praktijk blijkt behoefte te bestaan om regelmatig terugkerende structuurdiscussies in een breder ideologisch en politiek kader te plaatsen. Daarom heeft de commissie zich op een aantal fundamentele thema's bezonnen. Concrete zaken als de positie van de Eerste Kamer en diverse typen referenda zijn aan bod gekomen.

Naast voorzitter Gert Schutte namen de volgende leden deel aan de commissie: Joop Alsema (politiek secretaris van de ChristenUnie), Bernadette van den Berg (socioloog en ambtelijk secretaris van deze commissie), Marcel Benard (oud-voorzitter jongerenorganisatie Perspectief), Jan Hoogland (hoogleraar wijsbegeerte), Bort Koelewijn (burgemeester), Kees van Kranenburg (statenlid en wethouder), Jurn de Vries (oud-lid Eerste Kamer) en Swannet Westland (beleidsmedewerker Tweede Kamerfractie).

De commissie heeft haar advies onder de titel 'Burger en Politiek, een kwestie van vertrouwen', in mei aangeboden aan het Landelijk Bestuur. Het bestuur wilde graag de aanbevelingen op een studiedag bespreken met de achterban. Deze bijeenkomst was gepland voor 9 september, maar moest worden afgezegd wegens het gering aantal aanmeldingen en de vervroegde verkiezingen. Het bestuur is van mening dat de discussie alsnog moet plaatsvinden, mede naar aanleiding van de aanbevelingen van de Nationale Conventie. De studiebijeenkomst staat nu gepland voor 17 maart 2007.

6. Vooruitblik 2007: "Investeren"

Na het woelige en verrassende jaar 2006 waarin de ChristenUnie een enorme groei doormaakte, en niet alleen in aantallen maar ook in invloed, is de volgende stap consolidatie en verdieping. Bomen die groeien en stevig willen worden, moeten vooral ook onder de grond groeien; daar waar de wortels zitten. Dat betekent investeren.

6.1 Boodschap

We willen de groei in de partij vasthouden en daarom de Permanente Campagne intensiveren. Ook willen we doorgaan met het organiseren van landelijke promotionele en corporate acties. Daarnaast is het van belang dat de informatievoorziening (content) up-to-date en toegankelijk is. Via het opzetten van een cross-media strategie hoopt het bureau de communicatie en informatievoorziening nog effectiever te maken.

Als verantwoording voor de financiële bijdrage van de partij aan het Wetenschappelijk Instituut wil het Landelijk Bestuur komen tot een vorm van toetsing van de partijpolitieke betekenis van de producten die uit het WI komen.

We gaan een eigen kiezersonderzoek doen met speciale aandacht voor het imago van de partij en het effect van communicatiemiddelen.

Het Bestuur wil een discussie starten om het kernprogramma te actualiseren en zal hiervoor een werkgroep aanwijzen die een voorstel doet.

6.2 Leden

We gaan een training 'Campagnevoeren' en een training 'Website communicatie' starten. "Iedereen van de partij" gaan we doorontwikkelen en ook evalueren.

In nauwe samenwerking met de Provinciale Unies gaan we slecht functionerende kiesverenigingen actief bezoeken.

We streven ernaar om minimaal netto 1500 nieuwe leden te werven door gebruikmaking van radio, televisie en de bladen.

Op basis van de uitslagen van de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november vorig jaar en de Provinciale Statenverkiezingen in maart zullen we in samenwerking met de Provinciale Unies een witte-vlekkenplan opstellen. Bij de Kamerverkiezingen bleken er nogal wat plaatsen te zijn waar we ruim voldoende stemmers hadden om een basis voor een vereniging te vormen.

6.3 Onze volksvertegenwoordigers en bestuurders

Het aanbod van de kaderschool richt zich op drie terreinen: hoofd, hart en handen. Voor iedereen die in de partij actief is of dat wil worden, zal een leerroute beschikbaar zijn. Het aanbod van de kaderschool zal steeds meer en gericht leden de mogelijkheid bieden zich voor te bereiden op een politieke of bestuurlijke functie.

Eind 2007 wordt het huidige ledenadministratieprogramma 'Elan' vervangen door een *webbased* variant waarin onder andere een interactief kwaliteitenregister zal functioneren. De permanente scoutingcommissie moet in de loop van 2007 van start gaan. Voorafgaand ontwikkelt het partijbureau een opdrachtformulering, werkplan en een nader advies over de samenstelling.

We willen de partij-interne uitwisseling van informatie en het stimuleren van discussie via internet verder bevorderen.

6.4 Netwerken

De afdeling Communicatie & Campagnes op het partijbureau ontwikkelt een actie die partijgeledingen moet prikkelen om netwerken te bevorderen, hetzij door hiervoor uit te nodigen of ertoe aan te zetten. In 2007 start er een onderzoek naar de mogelijkheden van christelijke fractievorming in Europa in 2009.

Financieel verslag 2006